

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A több szavazat és még valami. — Tárca. Emlékezetnek okáért! Tabajdi Lajos. — Iskolaügy. A szatmár-németi protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának előterjesztése. — Közügyeink. Levél a szerkesztőhöz. Egy jelenvolt. — Különmérek. — Hirdetés.

A több szavazat és még valami.

— Védelem és czáfolat. —

Irta: Presbyteri János.

II.

A jogegyenlőség megállapítása annál inkább szükséges, mert már meg van állapítva a közterheknek lélekszám, sőt itt is vagyon arányában való viselése. Már pedig általánosan elfogadott tétel az, hogy a jog és kötelesség együtt járnak. Ha tehát minden gyülekezet egyenlő, viseljen mindenik egyenlő terhet s legyenek kötelességeik a köz irányában egyenlők, és ellenkezőleg, ha a teher és kötelesség nem egyenlő, akkor nem lehet beszélni jogegyenlőségről sem. Ime az egyenlő jogú gyülekezetek nem egyenlők a teherhordásban és az önzetlen gyülekezeti elvű férfiak nem sietnek panaszkodni az egyenlőtlenség ellen. Még ő szerintök is a hívő az egyháznak alkotó eleme, ha . . . terhet kell hordozni, kötelességet kell viselni; nem tagadják ők, hogy a kötelességekkel terhelt egyes hívő az egyház egysége, — legalább gyakorlatban nem, — hanem csak azt, hogy a jogokkal bíró hívő szűnik meg élni a gyülekezet körén kívül. Igazán szép, önzetlen, krisztusi lélektől áthatott elv ez, melyhez igen méltó az ilyenforma hasonlat is: „a szélesebb körű szövetségben, minden gyülekezet egyenjogú, akár kicsi, akár nagy legyen, épen úgy, mint a politikai jogok gyakorlásánál minden egyénnek egy szavazata van, akár fertály telkes gazda, akár Károlyi Sándor legyen“ (P. E. I. L. 38. sz. 1227 l.), a mi más szavakkal azt teszi, hogy a kis és nagy gyülekezet épúgy fizeti tagjai után a közterheket (legalább a fertály telkes gazda és Ká-

rolyi Sándor maga fizeti és nem a vagyona), mint a felvett példa szerint az adózó polgár földje, marhája, általában jövedelme után. Tehát eljutottunk odáig, hogy megfejszámra vesznek bennünket, az egyház tagjait, a gyülekezeti elv emberei, és csak adóalpnak tekintenek, de nem személynek.

Mi az egyénelvűség hívei, úgy tudjuk, hogy a gyülekezet tagjai maguk fizetik egyházi közterheiket és egy-egy gyülekezet népessége arányában kénytelen a hívek járulékát a közpénztárakba beszolgáltatni. Ebből egyenesen következik, hogy ha a nagyobb egyház, tagjai nagyobb számánál fogva nagyobb járulékkal terhelhetik a közterhek viselésében, épen úgy ugyancsak tagjai nagyobb számánál fogva nagyobb befolyásban is részesüljön a közügyek intézésében.

Ha pedig arról akarunk discutiálni, hogy visle valamely egyházközség közönsége nagyobb terhet, mint egy másiké, akkor nem azt kell bizonyítgatnunk, hogy egy lélekre mennyi teher esik, hanem azt, hogy mennyivel járul egyik és mennyivel a másik a közterhekhez, és mily arányban áll ezzel szemben az általuk élvezett jogok mennyisége. Hiszen az egyes hívő sem a kis, sem a nagy egyházból nem foly be közvetlenül a közügyek intézésébe, hanem csak presbyteriuma útján. A gyülekezeti elv vallóinak tehát nincs semmi joguk az egyéni, hanem csak a gyülekezeti teherviselésre hivatkozni.

Ha most már a gyülekezeti tagoknak p. o. közalapi járulékait és általuk élvezett és közvetve gyakorolt jogokat összehasonlítjuk, akkor e kettőnek aránya kissé furcsa képeket fog felmutatni. Ime: A debreczeni e. m. 1890-ben (konv. jknyv. 130 l.) 3303·69 frttal járult a közalaphoz, miből a debreczeni egyházközségre (lélek szám 40,218; Egyetemes névtár) esik 1521·47 frt (egy lélekre 3·78 kr), továbbá a beregi egyhm. járuléka 1183·23 frt, nagybányai 1924·28 frt, a nagykárolyi 776 frt (egy lélekre

3·15 kr), a máramaros-ugocsaie 1133 frt. A debreczeni egyház, egy egyház, maga többel járult a közalaphoz a mondott évben, mint a négy említett egyházmegye bármelyike, a mi különben természetes is, mert népesebb. De a mi már szavazataik számát illeti, itt az arány az, hogy míg Debreczent megilleti 6 szavazat, addig amaz egyházmegyét sorban: 63, 43, 35, 30. Az aránytalanság még szembetűnőbb, ha az élvezett jogot a viselt teherrel vetjük egybe. Ugyanis Debreczenben esik egy szavazat után 253·57 frt teher, a beregi egyházmegyében 18·78 frt, a nagybányaiban 23·82 frt, a nagykárolyiban 22·17 frt, a máramaros-ugocsaiban 37·76 frt. Debreczenben, még ha 12 szavazattal rendelkeznek is; 126·78 frt teher esnek egy szavazata után. A némelyek által rég lesett „érett gyümölcs“, a felső-tiszai superintendens hat egyházmegyéje e jelzett évben 8690·86 frttal járult a közalaphoz és mint-hogy 323 egyházból áll. egy-egy szavazatban élvezett jog után 26·90 frt terhet hord. Az alsó-szabolcsi és debreczeni egyházmegyék, majdnem ugyanannyi lélekszámmal, mint ama hat, 7953 frt 92 krt fizettek, s 55 lelkészi állásuk lévén, egy szavazatban bírt jog után 144·61 frt terhet viselnek. Azt hiszem, hogy nem igen lenne helyes arány, ha valaki a fentebbi eredményt így állítaná össze: 1·26 90 = 1·144 61.

De nemcsak a domesztikai járulékok összehasonlítása tüntet fel ilyen aránytalanságokat, hanem maga az egyházi közigazgatás szükségleteinek fedezésére szolgáló évi közadózás is. A mi még élénkebb színben tünteti fel ez abnormis állapotot, mert abban a közigazgatásban, melynek terheit a gyülekezetek lélekszám arányában viselik, nincsen meg azon joguk, mi teherviselésüknél fogva őket megilletné. Ha igazán buzgó gyülekezet-elvi valaki és lelkében az elv és nem az érdek dolgozik, és ha e mellett a jog és kötelesség arányáról van egy kis fogalma, úgy első sorban nem az ellen tiltakoznék, hogy a nagy gyülekezetek több jogot igényelnek, hanem annak a megszüntetésére törekednék, hogy többet fizessenek. Ezzel tenne az elvnek igaz szolgálatot.

Fel szokták hozni azt is, hogy lelkészi, tanítói hivatalok fentartásával a kis egyházközségek tagjai több terhet viselnek, mint a nagyokéi. Csakhogy az egyéni teherviselés nem argumentum a gyülekezeti elv mellett. De meg a mely egyházközség megszerzi magának — habár súlyos áldozatok árán is — azt, hogy önálló egyházközség legyen: ugyanakkor nemesak a közügyekben való részvét jogát szerezte meg, hanem egyúttal azt is, hogy belügyeiben független és önálló a törvény korlátain belül. Itt van kifejezve a tények által az, hogy minden gyülekezet egy bevégzett egész, mert tagjai az egyházközség fentartásával járó terhekért megnyerik annak kormányzása jogát is. Azonban, a mit először kellett volna említenem, — nem is áll még az sem, hogy a kis egyházközségekben több teher nehezedik a hívekre, mint a nagyokban belügyeik ellátásánál s hivatalnokaik fizetésénél. Igazolás végett összehasonlítom a már hivatolt hat és két, t. i. egyfelől a beregi, f.-szabol-

csi, nagybányai, máramaros-ugocsaie, nagykárolyi és szatmári egyházmegyék költségvetéseit, másfelől az alsó-szabolcsi és debreczeni egyházmegyét az 1885-ik évről. Az előbb említett hat e. m. költségvetése hozzávetőleg számítva (a terményeket hectoliterekben fejezve ki s átlag négy frtra véve fel) 260,000 frt bevételt és 220,000 frt kiadást tüntet fel, míg az utóbb említett kettőben a bevételek összege 300,000 frtra rúg, a kiadásoké pedig 260,000 frtra. Esik tehát amott egy lélekre 1·23 frt bevétel és 1·04 frt kiadás, emitt pedig 1·46 frt bevétel és 1·21 frt kiadás, ellenben egy szavazatra jut amott 804 frt bevétel és 681 frt kiadás, emitt 5481 frt bevétel, 4590 frt kiadás.

A szavazati jog arányát a teherviseléssel szemben feltűntető számításaim, melyeknek számadataiért nem állok jót (kiki tetszése szerinti alapon számíthatván), de arányaiért igen, egyáltalában nem igazolják azon állítást, hogy a kisebb gyülekezetek tagjai akár saját egyházukban több terhet viselnének, akár a közterhekben az élvezett jogok arányában vennének részt. Ezen adatok a tiszántúli kerületre vonatkoznak ugyan, de nagyjában rá illenek más viszonyokra is. P. o. a közalapba az 5 — 8 évi pénztári főkönyvben elkönyvelt bevételek átlagából, tehát négy évi átlagból az tűnik ki, hogy az alsó-szabolcsi és debreczeni n gy egyházakból álló egyházmegyék évenként egy-egy lélek után 4·17 krajczárral járultak a közalaphoz, míg az erdélyi egyházkerület 4·15 krajczárral, a dunántúli pedig 4·14 krajczárral.

Azt hiszem, hogy eme számadatok nem támogatják azok állítását, kik egy pár aránytalanságot kikapva a hivatalos jelentésekből, azok alapján készek a gyülekezeti elv érdekében fegyvereket kovácsolni.

Véleményem szerint a jog és kötelesség egyenes arányt képezvén egymással, sohasem tudnám helyeselni azon eljárást, mely a kettőt egymástól szétválasztja és úgy igyekezik a céljaira kedvezőbbet felmutatni. Szabad legyen mindenkit felhívnom annak bebizonyítására (természetesen a gyülekezeti elv híveihez szólok), hogy a nagy gyülekezetek a nyerendő jogokkal szemben aránylag kevesebb terhet fognának viselni, mint a kis gyülekezetek. Azonban már egyelőre is azon édes hitben ringatom magamat, hogy ez senkinek sem fog lehető lenni, még csak egyetlenegy esetre nézve sem.

Én nem fektetek súlyt azon — minden körülmények közt jellemző viszonyra, hogy a közalaphoz vett segélyek a kisebb egyházaknál tetemesebbek még aránylag is, mint a nagyobaknál, úgy hogy némely egyházmegye némely évben több segélyt élvez, mint évi járulékának összege (a mikor természetesen könnyű közterhet viselni, ha busás kamatokkal azonnal visszakapjuk pénzünket), de még sem hagyhatom figyelmen kívül p. o. azt, hogy az 1889-ik évben a nagybányai egyházmegyében, mely 43 szavazattal bír, egy lélekre 4·52 krajczár segély jutott a közalaphoz 3·05 krajczár befizetéssel szemben, míg a debreczeni egyházmegyében az arány 0·2 : 3·44 volt. — Hiába hivatkozunk ilyen tényekkel szemben az evangéliumi özvegy asszony fillérjére, mert tudjuk azt is, hogy nincs arról szó, mintha az özvegy azt 148%-kal kapta volna vissza. Megengedem ugyan azon, nem sok bölelőseget kívánó állítást, hogy Haranglábban is annyi egy krajczár, mint Debreczenben (P. E. I. L. 43. sz.), de azt is tudom, hogy 2 frt 5 kr Debreczenben is ugyanannyi, és a mi Debreczenben 402·18 frt, kell, hogy Haranglábban is annyi legyen.

Egyszóval bármennyit számolgassunk is, az tűnik ki szá-

mításunkból, hogy a nagy gyülekezetek nemesak absolute, de relative is, t. i. élvezett jogaik mértékéhez képest több terhet viselnek, mint a kis gyülekezetek, és ez mai, jogegyenlőséget követelő korunkban így továbbra meg nem állhat. Olyan demokrácia, mely a kötelességek súlyát és a terhek hordozását az egyénekre helyezi, de a jogok gyakorlását az egymás közt egyenlőnek hirdetett gyülekezetek számára tartja fenn, mai világban logikai absurdum.

Tárcza.

Emlékezetnek okaért!

A vizsolyi, 1590-ik évben nyomtatott szép nagy kiadású, külső díszítésekkel és képesekkel ellátott bibliának azon példányában, mely némely nyomok útmutatása szerint a szatmári várbeli ekklézia tulajdona volt, s mely ma Tek. Jeny György kir. törvényszéki bíró úr birtokában van, az ótestamentomi részt az újtestamentomi résztől elválasztó tiszta lapon, szóról-szóra, a nagy és kis betűk alkalmazásában is követve az eredetit, a következő bejegyzés található:

A ó 1780 die 31-a January. a Csizmadia Czének érdemes két Céh Mesterei N. Kiss György és Oláh Mihály uraimék fogságra vettettek a Catholika Religio czeremóniás Isteni Tiszteletének végbe nem vitelért, mely dolog repraesentáltak a Felső Udvarnak.

20-a Maji. A Parancsolat leérkezvén a Csiz: Mesteremberek, a N. Város Házához Citáltak, előttök elolvastatik, csakugyan kényszerítettnek Kántor Misére és Processióra.

23 Maji. Kántor mise Indicáltak, de senki közülök nem megyen.

25 Máj: Processio következik Úrnapján, az Esső miat elmúlik.

1-ma Juny. Ismét Processio tartatik, de senki nem compareál a Református mesteremberek közzül. A melyért

4-ik Juny Exequens Comissáriusok Deputáltak.

6-ik Juny. A Commissáriusok Executióra kimennek, de töbnyire az Ajtók bezáróztatván, nem procedálhatnak.

12-a Juny: A Céh Mesterek az Aristomból kiszabadulnak.

15-a Juny: A N. Tanács által Céh Gyűlés praefigáltak és Comissárius rendeltetvén, az által Sufragium szedettek, de egy sem ígérkezik a Czeremóniás Isteni Tiszteletnek követésire, mely dolog ismét repraesentáltak a Felső Táblának.

1780 Die 18 Decembri a Vármegyéről Deputatus Urak jövének, egygyenként a Mesteremberek examináltak, kik közül némelyek a királyi parancsolat mellé állanak, némelyek pedig, vagy töbnyire, aristomba vettettek, némelyek vasra verettettek a Céh mesterekkel együtt, némelyek a Mesterségről lemondanak, mindaz által 20 Rhénes forintokkal büntettettek, némelyek pedig tehetetlenek levén a fizetésre, megkötöttetvén elvitettek, mindaddig míg vagy magok vagy mások által eleget nem tesznek; akik hamar eleget tehetnek, az útról visszahozatnak, akik pedig nem, Károlyba kötözve vitettek, de azok is megfizetvén, hamar kiszabadulnak: de a bevádoltatott személyek odamaradnak 13-an.

NB. Amely Mesteremberek a Ces Mesterrel együtt In Anno 1780 Deczemberben Károlyban vason elvitettek,

Anno 1781 5-ik Juli a tömlöczből kiszabadulván, 6-ik July nagy örömmel haza jövének s érkezének; megnyervén az engedelmet a F. Császártól és Királytól 2-dik Jos.

A ó 1782 Die 7-ma January. A mely Czéh mesterek t. i. N. Kiss György és Oláh Mihály Uraimék hivatalokba degradáltak: a Mesterég közönséges Suffragiuma szerint ismét kelyre álitatnak, a mesterség folytatása is mindeneknek szabadosan megengedtetvén, nem is kényszeritetvén Ő Felsője parancsolatja szerint semmi Czeremóniás Isteni Tiszteletnek végbe vitelére, hanem kinek-kinek az ő religiója szerint engedtetik, a melyért:

Ditséret, Ditsóság, tisztesség és hálaadás, sat.

A Szentek Urának sat.

* * *

Eddig tart az egykorú följegyzés. A lap vállán, ezen aláhúzott czímirat mellett: „Emlékezet Oszlopa“, ezt a megjegyzést találjuk a többinél apróbb betűvel: „Scriptor Andr. Medgyaszay“.

Tehát Medgyaszay András lehetett ama vallásukhoz buzgóan ragaszkodó iparosok martirságot szerző küzdelmeinek, a szent könyv e lapján beírója.

Bizony nem azért hozakodom most ezzel elő, hogy azt a méltó és jogosult keserűséget, melyet a fent leírt eljárás, a maga idején, hazai protestáns egyházunkban a jó Isten tudja hány helyen előidézhetett, fölújtsam a lelkekben, hanem a becsülés és hála érzete késztetett a közlésre, azok iránt a szerény társadalmi állású becsületes csizmadia mesterek iránt, kik annyira szerették egyházukat, és azt a minden külső czizoma nélküli egyszerűségében is fenséges hitalakzatot, melyet református istenitiszteletünk velök megkedveltetett, hogy készek voltak fizetni a rájuk rótt birságokat, felhagyni iparukkal, mely világ szerinti boldogulásuk eszköze volt, — sőt készek voltak 13-an, megkötöttetve rabul hurczoltatni el magukat szeretett családjuk köréből, kedves szülővárosukból, — s börtön fenekén sinleni tovább felesztendónél, semhogy a hitelveikkel ellenkező — általuk úgynevezett — czeremóniás istenitiszteletben való részvételre, az utolsó egyház és az állam összes hatalma őket kényszeríteni bírta volna.

Szatmár, 1891. nov.

Tabajdi Lajos,
ev. reform. lelkész.

Iskolaügy.

A szatmár-németi protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának tiszteletteljes előterjesztése

a szatmári, nagybányai, nagykárolyi és máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegyékből, a tiszántúli egyházkerület 1890-ik évi jun. hó 2-6. napjain tartott közgyűlése 173. szám alatt hozott határozata alapján összehívott értekezletre.

(Folytatás.)

Egy első rendű hat osztályú felsőbb leányiskola betöltendő heti tanóráinak összes száma 166.

Ebből osztályonként két órát számítva, a vallás-tantárgy

12 órát foglal el, melyek ellátásáról a szatmári egyház gondoskodik.

A többi, vagyis 154 tanóra ellátására az igazgatóval együtt 8 rendes tanerőt követel a hivatalos szervezet. Az igazgatót egyéb teendői és az összes tanítást felügyelő hivatásánál fogva 12 heti óránál többel nem terhelhetvén, a többi 7 tanerő mindegyikére 21—22 tanóra betöltése vár hetenként, melyet azonban hivatalosan szaporítani a zenetanítási órák és a kézimunka osztályban a kézimunka tanítónőnek segédkezés.

Az alkalmazandó tanerők mindegyikének, polgári iskolákban való tanításra jogosító oklevéllel kellestven bírni, hogy megfelelő jó tanerőkre lehessen szert tenni, s az egyszer megnyert és sikeresen működők az intézet kötelékéből el ne kívánkozzanak, egyenként 800 frtot kell részökre számításba venni.

A kézimunka-tanítás, bár igen fontos s az intézet szervezetében kellően méltányolva van, 3 évvel rövidebb ideig tartó előkészületet és kevesebb vizsgatételt igényelvén, igazgató tanács véleménye szerint évi 600 frttal díjazandó.

A felsőbb leánynevelő intézettel kapcsolatosan fentartott négy osztályú elemi iskola vezetője szintén csak népiskola-tanítónői oklevél megszerzésére levén kötelezve, ennek évi fizetése 600 frtban van előíranyozva.

Az igazgató pénzfizetését azért véli az igazgató tanács a többi nevelőnkével egyformán 800 frtban megállapíthatónak, mivel igazgatói állásával kapcsolatos más mellékjöveldemei is vannak, melyek a körülményekhez képest, azt több-kevesebb, de számításba vehető összeggel növelik.

Ily berendezés mellett az évi szükséglet a következő:

1. 7 rendes tanerő fizetése à 800 frt	5600 frt.
2. 1 kézimunka tanítónő fizetése 600 frt	600 frt.
3. 1 elemi iskolai osztályok tanítónője fizetése	600 frt.
4. Intézeti szolgáló fizetése	60 frt.
5. A várostól adott tűzifához pótlék	30 frt.
6. Vezérkönyvek, szakkönyvtár és szerelvények	100 frt.
7. Épületfenntartás és takarításra évi	200 frt.
8. Tanítónők országos nyugdíjalapjához kötelezett járuléka 9 tanítónő után à 12 frt	108 frt.

Összes szükséglet: 7298 frt.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a 6-ik folyó szám alatt azért tart elégségesnek az igazgató tanács 100 frtot, mivel a gazdagon felszerelt főgymnasiumi szertárak a közvetlen szomszédságban a felsőbb leányiskola által is igénybe vehetők és igénybe is vétetnek.

A kimutatott szükségletre fedezetül szolgál:

1-ször. A város által adott évi	600 frt.
2-ször. Az egyházkerületi segély évi	1000 frt.
3-ször. A szatmári egyház által adott évi	320 frt.
4-szer. A németi egyház által adott évi	160 frt.
5-ször. A közelebbi évek tapasztalata szerint a rendes tandíjakból, zongora és kézimunka-tandíjakból bevétel	2000 frt.

Az összes meglevő fedezet: 4080 frt.

A fent előterjesztett teljes berendezkedés melletti hiány e szerint 3218 frt.

Mélyen tisztelt értekezlet! előtte állunk a kérdésnek, hogy honnan s miként nyerjen e hiányzó összeg fedezetet?

Igazgató tanács úgy találja, hogy a tandíj, mely most a helybeli protestánsokra nézve évi 26 frt, — a vidéki protes-

tánsokra és más vallásúakra nézve 36 frt, — a kitűzött cél-
nak, intézetünk minél többek által való látogatása céljának veszélyeztetése nélkül nem fokozható. Inkább mérséklése és lejjebb szállítása volna annak kívánatos, ha a körülmények engednék.

Igazgató tanács körében megállapodás tárgyát is képezi, hogy a mint e közelebbi összeköttetésbe jövetel vidéki hitrokonainkkal, melynek alapjait épen most rakogatjuk — létesül, mindjárt a legközelebbi iskolai évben már, egyenlővé lesz téve a vidéki prot. vallású növendékek kötelezett tandíja a helybeliekével. Az eddigi és jelenlegi megkülönböztetésnek is oka, nem szűkkeblőség, hanem az erősen való ráútaltság és az a körülmény volt, hogy az intézet úgy alapításának, mint fentartásának terhe majdnem kizárólag a helybeli hitrokonok vállain nyugodott, tehát méltányosnak látszott, hogy azok, gyermekeik taníttatása esetén, a mérsékeltebb tandíjfizetés kedvezményében részesüljenek.

Nem zárkózik el igazgató tanács azon kétségtelen tény beismerése elől sem, hogy azon öt egyházmegyében, melyek támogatásának igénybe vételére intézetünk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés által utalva van, a legnagyobb részt csekély lélekszámú apró gyülekezetek sokkal inkább terhelve vannak saját templomuk, iskolájuk, lelkész- és tanító-lakjaik jó karban tartása, tisztviselőik fizetése, egyházmegyei, egyházkerületi közigazgatás, koronként zsinat költségei előállításának anyagi gondjaival, semhogy azon tőlük távolabb eső cél érdekében, hogy a művelt középosztály leánygyermekai megfelelő képzésben részesüljenek, újabb áldozatok hozatalára megkereshetők volnának.

A mutatkozó hiány fedezetének kérdésénél tehát alig lehet másra, mint az egyháztársadalmi téren való tevékenységre támaszkodni.

E téren pedig két út áll előttünk, melyen elindulva hatni lehet és kell. Egyik az intézetet igénybe vevő tanítványok számának szaporítására törekvés, másik alapítványok, bizonyos évek sorára vagy élethosszigra tett ajánlatok gyűjtése. Az elsőt illetőleg bátor bizalommal hivatkozik és mutat reá az igazgató tanács a kormányzata alatt álló intézet tanulmányi színvonalára. Kivéve a női szakiskolákat, melyek bizonyos állásokra és élethivatásokra előképeznek, bármelyik hazai felsőbb leányiskolával kiállja intézetünk a versenyt. Mindazon családok körében tehát, a melyek leánygyermekük részére eddig az óhajtott magasabb fokú műveltséget vagy a fővárosban, vagy egyik-másik hírnevesebb zárdában keresték, a legnyugodtabb lélekkel és annál biztosabban ajánlható felsőbb polgári iskolákban tanításra jogosító okleveles tanerőkkel ellátott intézetünk, mivel kétségtelen, hogy az egész hazában több százra menő szerzetes nővérek közül, kik a leánygyermekek nevelésével foglalkoznak, alig egynehány lehet olyan, — ha ugyan van, — kik az országosan elismert és rendelt szakbizottságok előtt tett vizsgálatok alapján polgári iskolákban, azaz női középiskolákban való tanításra jogosító oklevéllel bírnának.

De vegyük a mérsékeltebb vagyoni viszonyok közt élő középosztályhoz tartozó családokat, s számítsuk ide a református lelkészek és tanítók családjaikat is, melyek az esetleg elérhető és elnyerhető anyagi haszonért óhajtanák megszerezni leányaikkal a magasabb műveltséget és képzettséget. — Művelt korunk számos kenyérkereső életpálya ajtaját nyitva tartja a nők előtt is, kik azok teendőinek végzésére a megfe-

előtanulmányokat megteszik s a törvény által követelt szakképzettséget megszerzik. A szegényebb sorsú, művelt családok leányai a világi részen is, de főként a többnyire számos gyermekkel megáldott lelkészi és tanítói családok leányai vannak arra utalva, hogy kivált a férjhez nem menetel esetén tanítónői, óvónői, postai-távírdai, vasútnál pénztárnoki, kereskedésekben kiszolgáló és pénztárnoki állások betölthetése útján önálló keresetforráshoz jussanak, s ennek segélyével abban a társadalmi körben, melybe bele születtek és a melyben felnövekedtek, öntevékenységük által meg is maradhassanak. Már pedig törvény és miniszteri rendeletek által megállapított tény, hogy egy ily intézetben, milyen a miénk, az alsó négy osztálynak jó sikerrel elvégzése följogosít arra, hogy az azt elvégző, a tanítónőképezde, óvónőképezde első osztályába magát fölvetethesse, — sőt följogosít arra, hogy a minisztérium által több helyen szervezett női kereskedelmi, csupán 8 hónapra keresztül tartó tanfolyamot bevégezhesse. Ugyancsak az alsó négy osztályról nyert bizonyítvánnyal pályázhatni a postakezelői és távirásati tanfolyamra való fölvetelésért is. A ki pedig már egy ily szervezett felsőbb leánynövelő intézetben, milyen a miénk, az egész hat évi tanfolyamot bevégezte, bizonyos pótvizsga mellett kérheti a tanítónőképezde harmadik évfolyamára való fölvetését.

Ha egyébre nem reflektálnánk is, csupán csak arra, hogy az ovodai törvény életbeléptetésével, hazánknak mintegy 16 ezernyi városa és községe óvónővel ellátandó. Leszen: már ez elegendő okul szolgálhatna arra, hogy a mérsékeltbb vagyoni állásban élő családok leányai közül minél számosabban előkészüljenek ama törvény gyakorlati életbe léptetésének idejéhez, kétségtelen lévén, hogy a jobban díjazandó állásokra csakis magasabb műveltségű nők alkalmazását fogja megengedni az óvás ügyét szabályozó törvény és miniszteri rendeletek.

Ily viszonyok között valóban esudálatos, hogy a jelzett anyagi helyzetű családok leányai közül, azok jövőjének biztos alapra helyezése czéljából jóval számosabban nem látogatják intézetünket, mint a mennyien azt tényleg igénybe veszik. — De valószínűnek tartja igazgató tanács, hogy ha a vidéken számos propagátorai lesznek ez eszméknek, megnépesül intézetünk; mi által még az is lehetővé válik a jövőben, — a mi régóta melegen ápoltt, buzgó törekvéseink és reményeink tárgyát képezi, — hogy tanítónőképző intézetté fejlődjék.

Ily minőségben aztán, nemcsak a műveltség utáni vágy, de a jövőjét építeni óhajtó, haszonkereső érdek is ösztönözne sokakat, valószínűleg nemcsak a közelből, hanem a haza távolabbi vidékeiről is, hogy útba ejtsék intézetünket s emeljék ennek népességét. Hiszen ha hitelt adhatunk a tanügyi lapok közelebb közölt egyik hírének, több százra megy azon folyamodóók száma, kik az állami tanítónőképző intézetekbe való fölvetetésért kérvényeztek, — de internatussal lévén amaz intézetek egybekötve, — hely nem léte miatt visszaütasítottak. Az ily adatok majdnem kétségtelenné teszik, hogy ha egyszer intézetünk oda fejlődhetnék, hogy tanítónőképző is legyen, be fogna következni az a kedvező időpont, midőn a tandíjából való bevétel jelentékeny szaporodtával jóval kevesebb rendkívüli segély előállításáról kellene gondoskodni.

Hogy számadatokban is láttassuk a növendékek létszámának emelkedése útján elérhető eredményt, elég arra hivatkoznunk, hogy most 50 rendes tanítványi létszám mellett, kik közül néhány tandíjmentes és alapítványi helyet élvező is van, továbbá 35 kézimunka-tanuló és 12 elemi iskolai tanfolyamot

látogató mellett, a zeneórák díjaival együtt 2000 forint a tandíj-bevétel, miből következik, hogy 125 rendes tanítványi létszám mellett (mely esetben pedig túltömöttségről még folyvást nem lehetne szó, mert így is egy-egy osztályra átlag 21 növendék esik), még a tandíjmentesség megfelelő arányban való osztogatósa mellett is, — 5000 forint lenne a tandíj-bevétel, a nélkül, hogy a tényleg meglevő tanerőket szaporítani kellene. Ehhez számítván a fentebb megjelölt többi forrásokból nyert 4080 forintot, alig pár száz forintnak társadalmi úton való előállítását mutatkoznék ez esetben szükségesnek.

Tabajdi Lajos,
jegyző.

Dr. Farkas Antal,
elnök.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Nem mulaszthatom el, hogy azon szép és szívet-lelket nemesítő ünnepélyről, mely nov. hó 22-ikén a csökmői ev. ref. egyház kebelében lefolyt, becses lapját ne értesítem.

Csőkmő 3000 lelkét számláló, tisztán ref. hívekből álló egyházközség, miután régi, elavult, még a mult század végén épült temploma a megszorodott hívek befogadására szűknek bizonyult, még az 1886-ik év folyamán nt Szabó Károly akkori csökmői, jelenleg n.-kerekii lelkész-esperes hivataloskodása alatt elhatározta, hogy templomát kijavíttatja s bővítetteti, s elfogadta Veres Károly n.-szalontai építész tervrajzát és költség-főirányzatát, mely zerint a régi templom keleti falához egy melléképítmény emelése és a régi falak 2 m.-nyi magasztása tervezetett. Azonban e 12,500 forintba kerülő építkezést az egyháza szellemi és anyagi fejlődéseért fáradságot nem ismerő esperes buzgósága meg nem valósíthatta, mert az akkor még anyagi zavarokkal küzdő egyház új tanítóságok felállítására s iskolai épület vásárlására által nagyon meg volt terhelve, s midőn e tehertől az egyház az ő kigyói okosságú, de galambi szelidségű vezetése alatt megszabadult, az isteni gondviselés más helyre állította őt, hol munkában fáradhatatlan lelkének újabb küzdelmi tér nyílt, s így az ő általa csaknem mindenben előkészített építkezés megvalósítása utódjára, tiszt. Bögös Lajos jelenlegi csökmői lelkészre maradt, ki a régi tervet elvetvén, egy egészen új templomot építtetett, mely nov. hó 22-ikén nyilvános ünnepélyességgel adatott át a közhasználatnak.

A díszes és tágas templom egészen megtelt közönséggel. Jelen voltak az egyháziak részéről: főtiszt. Kiss Áron h. püspök, nt. Szabó Károly bihari esperes, nt. Szemes László szentjónosi lelkész és tanácsbíró, nt. Kun Béla vésztői, t. Szilágyi Márton füzes-gyarmati, Kovács János furtai, Doma Gyula fegyűi, Háger Miklós darvasi, Csepelyi Menyhért f.-vásárhelyi és Bögös Lajos csökmői lelkészek; a világiak részéről: Beöthy Andor alispán, Órley Kálmán, Kiss Elek központi főszolgabíró, K. Nagy Sándor nagyváradi törvényszéki bíró stb.

Az ünnepélyt a gyülekezet éneklése kezdte meg, énekelvén a 74 ik dicséret 1-ső, 2-ik verseit. Ezután ismét a gyülekezet énekelte a 233-ik dicséret 1—3. verseit, melynek elhangzásával Kiss Áron helyettes püspök úr mondott szívhez szóló, megható szép imádságot, mely után Szilágyi Márton füzesgyarmati lelkész tartott emelkedett szellemű egyházi beszédet.

Urvaosorát osztottak: Bögös Lajos esökmői s Doma Gyula fegyűi lelkészek, Szemes László szentjánosi lelkész házaspárokat esketett, Kovács János kisdedeket keresztelt s zárimádságot mondott nt Szabó Károly esperes úr.

Istenisztelet után a főiskolai nagyteremben közebéd volt, melyen az első felköszöntőt ft. Kiss Aron h. püspök mondta a legelső magyar emberre, a királyra, mit a jelenlevők állva hallgattak végig. Szemes László az alispánra, Kiss Elek az esperesre, Szilágyi Márton a esökmői egyházra, Beóthy alispán Csökmő községére, Bögös Lajos a vendégekre, Szabó Károly Örley Kálmánra, Örley Kálmán Bögös Lajosra, Doma Gyula Székely Mihály építészre, Kovács János Kiss Áronra stb. A kitűnő hangulatban lefolyt közebéd élénk emlékezetben marad sokak előtt.

Este sikerült táncmulatság volt a nagyobb fiiskola e czélra feldíszített termében, melynek csak a kesői hajnali óra vetett véget.

A csaknem 20 ezer forintba került templomot Székely Mihály szalontai építő mester építette, a műízléssel és csinnal épített templom dícséretére válik építőjének.

Ha figyelembe vesszük, hogy e 20 ezer forintot a hívek évenként kivetendő egyházi adóval fedezik, elismerésünket nem tagadhatjuk meg ez áldozatkészségért a esökmői egyháztagoktól, de tisztelettel kell adóznunk az építés nagyérdemű kezdőjének Szabó Károly esperesnek s bevégezőjének Bögös Lajos esökmői lelkésznek is.

Egy jelenvolt.

Különfélék.

A debreczeni főiskolai növendékek egészségügye. A közönség, különösen pedig a szülők megnyugtatása czéljából a főiskolánk növendékei közt mutatkozott betegedési esetek ügyében a legközvetlenebb információ alapján, némely helyilap téves forrásból merített s igen-igen túlzott tudósítása ellenében a következőket írhatjuk. A városon szórványosan került fel több helyen difteritisz a kisebb gyermekek közt. Erre való tekintetből a hatóság az óvodák bezárása iránt már régebben intézkedett. Decz. 7-ike körül lett beteg s ment a főiskolai kórházba Kiss Gyula nevű szép reményű tanítóképezdei növendék, a ki 12-én difteritiszben meg is halt. Ez az eset volt az első, melyről a főiskolai igazgatók értesülvén, igazgatói és külön tanárkari gyűléseken a legsürgösebb egészségügyi intézkedéseket tettek a főiskolai orvos közbejöttével, s már decz. 16-iki ülésükön elhatározták, hogy 17-ikén szétbocsátják a tanuló ifjúságot, mivel közben még két difteritiszes beteg találkozott. Az elemi iskolák növendékei már 15-ikén szétbocsátattak. A nagyobbak kevésbé lévén kitéve a veszélynek, megvárhatták a decz. 17-re tűzött legáció-választás idejét. Az ifjúság szétbocsátását indokolta az a sajnos körülmény is, hogy a gymn. tanárok közül többen betegek voltak. A szétbocsátásra vonatkozó határozat kimondása után decz. 17-ikén érkezett át a városi hatóságtól az ide vonatkozó intézkedés, mely két lakó-szoba desinfekciójára vonatkozólag is részletes utasítást adott. Nagy veszély tehát nem volt, a két utóbbi difteritiszes beteg javulásnak indult, mondhatni a veszélyen túl van. A fertőzöttnek tartott helyiségeket az e végre külön kiküldött bizottság a legnagyobb gonddal fertőtlenített s a szükséges lépéseket megteszi, hogy a kollégiumi kórbáz ilyenmő eset-

tekre való tekintetből is czélszerűen legyen berendezve. Reméljük, hogy január 4-ikén a legjobb egészségben fogjuk viszont látni tanuló ifjúságunkat! Ugy adja az Isten!!

Néh. Révész Bálint irodalmi hagyatéka. Megboldogult püspökünk előszóval Csiky Lajost bízta meg irodalmi hagyatékanak rendezésével, esetleg még kiadható műveinek sajtó alá készítésével és kiadásával, mint a hogy egyházzsertartási beszédeit második bővített kiadásban már vele rendeztette sajtó alá. Nehány hét előtt aztán nagy. Tóth Sámuel egyházker. főjegyző úrral együtt átvette Csiky Lajos az özvegy úrnőtől a megboldogult íratait, az egyházker. levéltárba tartozó írományokat, mint péld. az elhunytnek theol. tanár korában készített, kéziratban levő studiumait (ker. erkölestán, homiletika, liturgika, cura pastoralis) betették e levéltárba, egyházi-irodalmi egyéb műveit pedig magához vette a nevezett tanár, s azóta egyéb dolgai közt folytatja a művek sajtó alá rendezésének gyönyörűsége munkáját, s örömmel hozza előre is köz tudomásra, hogy rengeteg szellemi kincs az, melynek kiadása az ő feladatává lett. Százakra megy a megboldogult püspök napvilágot még nem látott halotti imádságainak, beszédeinek s közönséges, alkalmi és ünnepi egyházi beszédeinek száma, melyekből válogatás mellett is kitelik néhány terjedelmes kötet mű. Végtelenül érdekes dolog betekinteni az elhunyt nagy alak szellemi műhelyébe, s látni, hogy mily nagy bibliai előtanulmányokkal kezdett egyik-másik egyházi beszéde megírásához, egész sereg szentíráti helyet s ezekhez sokszor magyarázatot is írván le előre azokhoz. Reméljük, hogy nem sokára előfizetési felhívást bocsáthat közzé egyik nevesebb könyvkiadónk, kivel ez imádságok és beszédek kiadására nézve már érintkezésbe tettük magunkat. Előre is felhívjuk e vállalatra egyházunk férfait. Illő lesz Révész B. sírja fölött minél erősebb lobogású fákláját gyujtani föl az emlékezetnek!

A református vallásos estély Budapesten 1891. deczember 10-én este 6 órakor tartatott meg, a zsinati tagokra való tekintetből, a megyeház gyűléstermében. Ezen estélyre a rendező bizottság meghívta Balogh Ferencz debreczeni hittanárt, kartársunkat, ki a meghívást kész szívvel fogadta el, s e végre a fővárosba utazott volt. A terem válogatott hallgatósággal megtelt. A gyülekezet zoltáréneklése után, melyet a terembe helyezett harmonium kísért, előimádságot Szász Károly püspök úr mondott emelkedett nyelven, az Isten mindenütt keresetéről és feltalálásáról. Majd Balogh Ferencz szabad előadással vázolta „a hugonotta egyház végső tusáját a 18. században“, egy század szomorú történelmének képeit festette a nantesi edictum visszavonásától (1685) a türelmi rendelet kiadásáig (1787). A francia ref. egyház teljes összeomlása volt a Revocatiónak első következménye; egymásután rajzolta a hugonotta egyházat a menekülő tudósok sorsában, a külföldi hugonotta telepekben; odabenn a pusztai egyház korszakát, pusztai zsinatokat, pusztai lelkészetet, a vértanúkat; a hugonottákat a gályarabságban, a börtönökben, a szenvedő hölgyeket; az irodalom védelmi felkelését, Voltaire és Lafayette hatását. Személyesen megfordulván előadó a drámai történetek színterén Nimesben és Toulouseban, a Cevennes hegységben, 1888-ban tett tanulmányi útja alatt, az előadást a helyszín látása után bizonyos közvetlenséggel és elevenséggel tehette meg. A záró imádságot a szomorú eseményekhez fűződő megható vonásokkal Kiss Áron hely. püspök úr végezte, a fohász a vonatkozás miatt mélyen nyomult a megindult lélekbe. Előzőleg a pesti hittanulók énekkara zen-

gett éneket; és zsoltárekléssel zárult az estély. Az előadás a hallgatóságot igen mélyen meghatotta, ezt az egész hallgatóság, sőt egyes illetékesek személyesen is kifejezték. Ez estélyek rendezésében kiváló ügybuzgalmat fejt ki Papp Károly b.-pesti ref. lelkész úr, nem kímélve sem időt, sem fáradságot. — Ideje volna már, hogy nálunk is rendezetnének ily vallásos estélyek, mivére a kollégium imatermék kellene czélosan berendezni, gázbevezetéssel és fűtéssel látni el. Reméljük, az új püspök és a lelkészi és tanári kar buzgó közreműködésével nálunk is valósuland e szép intézmény, mely a belmissiónak egyik ágát képeznek, a mire itt is kiáltó szükség van.

Menyhárt János-alapítvány. Tudva van olvasóink előtt, hogy 1888. novemberhó óta gyűjtést rendeztek e lapban egy, Menyhárt János nyugalomba vonult theol. tanár úr nevére rendezendő alapítványra, a minden tiszteletre méltó tanár úr volt tanítványai. E lap szerkesztője, mint maga is egyik a tanítványok közül, örömmel karolta föl az ügyet, s a hozzá beérkezett pénzeket időről-időre nyugtázta a „Debr. Prot. Lap“ hasábjain. A debreczeni nagy takarékpénztárba betett adományok kamataikkal együtt a f. évi július 1-re 404 frt 97 krra rúgtak. Megszűnván ezóta az adakozások, a gyűjtést befejezettnek lehet tekinteni, s Cs. L. csakugyan elé is terjesztette ez ügyet a debreczeni theologiai akadémia tanárai értekezletének, ezt tartván czélra vezető útnak és olyan eljárásnak, melyben az összes adományozók kétségkívül megnyugosznak, meggondolván, hogy e tanárok mindannyian tanítványai voltak az alapítvány által megtisztelni szándékolt érdemes férfiaknak, s magok is mindannyian hozzájárultak az alapítvány összegének növeléséhez. A theologiai tanárok értekezlete ez ügyben a következő végzést hozta és terjesztette az akadémiai tanárkari gyűlés elé: „Csiky Lajos kartárs, mint a „Debr. Prot. Lap“ szerkesztője előterjeszti az értekezletnek, hogy — mint a dolog köztudomású — 1888. nov. havában Gulyás Lajos lelkész úr egy, a nyugalomba vonult Menyhárt János tanár úr emlékezetének megörökítésére teendő alapítvány eszméjét vetette föl a „Debr. Prot. Lap“ hasábjain; továbbá, hogy az ezen czélra befolyt összeg, melyet az említett lap szerkesztősége kezel, nyugtázott s tartott nyilván, kamataival együtt a XXXVII. könyv 28,592. sz. betéti könyvecske (debreczeni takarékpénztár) adatai szerint 1891. jul. 1-én 404.97 frtot tesz; egyszersmind fölhívja az értekezletet, hogy a nála levő betéti könyvecskének a főiskolai pénztárban való elhelyezéséről intézkedjék s az összeg kamatainak miként leendő fölhasználásáról adjon véleményt, mely azután a „Debr. Prot. Lap“ hasábjain az alapítványtevőkkel közöltetvén, a mennyiben ellene föl nem szólalnak, a kérdésben végleges intézkedés volna. Az értekezlet véleménye szerint a fönnebbi összegnek 4—4 évi kamataiból volna kitűzendő egy-egy pályakérdés, fölváltva azt az ó-, majd az újszövetségi tudományok (bevezetés, exegesis, theologia stb.) köréből; a pályázatot tanárkarunk nem kívánna a főiskola theol. ifjúságára szorítani, hanem megosztaná egyfelől theologiai akadémiánk ifjúsága, másfelől, követve a francia theol. akadémiák példáját, azon, theol. pályákat főiskolánkban elvégzett ifjak között, kiket a szaktanfolyam bevégzésétől pályamunkájok beadásának napjáig nem több mint négy esztendő választ el. Az egyik 4 évi cyclyusban tehát az utóbb említett lelkészjelöltek, a másikon pedig theologiai akadémiánk növendékei pályázhatnak a kitűzött kérdésre. Ha nem akad pályázó, a 4 évi kamat tőkésítendő. Értekezlet fölkéri

Cs. L. kartársat, hogy ezt a megállapodást lapjában tegye közzé. A betéti könyvecske az akad. tanács útján a főiskolai pénztárban helyezendő el. Jegyzette: Sass Béla“. — Az akadémiai tanárkari gyűlés elfogadta a theol. tanárok javaslatát. Az akad. igazgató átvette Cs. L.-tól a takarékpénztári betéti könyvet s az új alapítványt a főisk. gazdasági tanács elé terjesztette. Megjegyezzük még, hogy az illető takarékpénztárban kiszámítottuk, hogy e 404 frt 97 kr négy év alatt, tehát 1895. július 1-re kamatos kamataival 483 frt 78 krra fog növekedni, vagyis az alapítványi összeg 4—4 évi kamata mindíg 78 frt 81 kr leendő, ez összeg tüzetthetvén ki minden négy évben a nyertes pályamunka jutalmául.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozánk bejött pénzekről. Ismét szép összeggel számolhatunk be, mely a M. Pr. I. T. javára újabban érkezett be lapunkhoz. Lukács Dániel mező-túri lelkész úr ugyanis 56 forintot küldött be ezen sorok mellett: „Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy mai nap, a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére, a mező-túri egyházból postaútalványon 56 frtot o. é. küldöttem, azon kérelemmel, hogy azt illető helyére juttatni méltóztassék. Ezen összeghez járulak: Lukács Dániel rendes tag évi díj 6 frt, Turgonyi Lajos rendes tag évi díj 6 frt. Egyszermindenkorra: Dr. Tóth Ignác 5 frt, id. Nagy Sándor 3 frt, id. Nagy Mihályné 2 frt, Fadgyas Károly 1 frt, Dr. Soós József 3 frt, Bordács Máté 2 frt, Tóth Ferencz 1 frt, Dr. Istvánfi Gyula 1 frt, Barna Endre 50 kr, Polgár István 50 kr, Mészáros Sándor 1 frt, özv. Fülöp Ferenczné 3 frt, Dörgő Lajos 1 frt, Mészáros Lajos 1 frt, Cs. Nagy Mária tanítónő 1 frt, Kont Ilona tanítónő 1 frt, Szendi Pál tanító 50 kr, Szalkay István 30 kr, M. M. 20 kr, Biliczky János 30 kr, Juhász Bálint 30 kr, Bagdány János 20 kr, Csukás Mihály 20 kr, Nagy József 2 frt, Bódi Antal 1 frt, Jakucs Gábor 1 frt, Zagyva Lajos 1 frt, S. Tóth Mihály 1 frt, ifj. Bódi István 1 frt, Borzemszki Vicold 1 frt, Vékony Sándor 1 frt, középiskolai tanárkar 2 frt, ref. tanítói kar 2 frt. Egész összeg = 56 frt, azaz ötvenhat forint o. é. (Jegyzet. A mező-túri ref. egyház 100 frttal s a középiskola szinte 100 frttal már régebben alapító tapjai a M. Pr. Irod. Társaságnak)“. — Pinczés János remetei lelkész úr pedig (Biharm., u. p. Belényes) 2 frtot küldött, azt írván, hogy „a remetei ev. ref. egyházi előjáróság a M. Prod. Irod. Társ. népies kiadványaira mint segélyező az egyház részéről évi két forintot ajánl bezárólag egy évre, — a további ajánlatokat a fejleményektől teszi függővé, — s kéri a küldött összeget rendeltetési helyére juttatni“. Bejött ezek szerint lapunkhoz az előző számban közzétett 181 frt 85 krral együtt 239 frt 85 kr, s a Budapestre már beküldött 398 frt 48 krral együtt 638 frt 33 kr. Szerkesztőség.

Halalozás. Fájdalmas szívvel jelentjük egy szép reményekre jogosító tanuló ifjúnak kora halálát. Kiss Gyula első éves tanítóképezdei növendék f. hó 12-ik napján hirtelen bevégezte 15 évet alig meghaladó életét. A megboldogult a gyulai polgáriskolát kitünő eredménnyel végezve, a folyó tanév kezdetén lépett be — szíve lelke sugallatára — tanítóképezdékbe, s itt rokonszenves megjelenése, szerény magaviselete, vidám kedélye, e mellett szép tehetsége és rendíthetetlen kötelességérzete csakhamar kedveltté tevék őt pályatársai és tanárai előtt egyiránt; osztálytársainak, főleg pedig lakótársainak valóságos kedvence volt. Korai elhunytá annál megrendítőbb, mert a halál itt nem valami gyenge, beteges szervezetnek természetes eredménye, hanem egy véletlen jött

meghülés hirteleni következménye lön s gyilkos hatalmával pár napi betegség után oly váratlanul semmisíté meg a szépen indult életet, hogy a Gyulán lakó szülék, testvérek már csak holttestéhez jöhettek szeretett fiók, illetve testvéröknek. Temetése f. hó 13-ik napján a képezdei énekhar gyászéneklése, Csiky Lajos hittanár buzgó imádsága s a tanárok s tanulók könyező részvétele mellett ment végbe. Nyugodjék esendesen a még alig élt ifjú, ártatlan lelke a jók hazájában folytassa borútlan életét: köztünk a szelid emlékezet hosszú időn át fentartja kedvelt egyéniségét s enyhíti az elvesztése feletti fájdalmat.

A debreczeni ev. ref. főiskolai énekhar választmányának határozata folytán tudatom az énekhar régibb tagjaival, hogy a sokak által óhajtott „emléklap“ elkészülvén, azt alulírott nál megrendelhetik mindazok, kik az egyletnek legalább 1½ évig tagjai voltak. Az emléklapért helyben 50 kr., vidékre szétküldve 1 frt fizetendő, mely utóbbi esetben a megrendelőnek úgy lakhelyéről, mint egyleti tagsági idejéről is lehetőleg pontos tudósítást kérek. Megjegyzem, hogy jegyzőkönyvünk az 1861. évvel kezdődvén, azok, kik ezt megelőzőleg voltak az egylet tagjai, emléklapot csak azon esetben kaphatnak, ha énekhar tagységüket igazolni képesek. Fazekas Gyula, 3. hh., énekhar jegyző.

Halás köszönet. A miért nt. Gergely Károly nagybányai ev. ref. lelkész s egyházm. tanácsbíró és életangyala, született György Ilona asszony, a kakszentmártoni ev. ref. egyház oltárára egy értékes keresztelő pohárt és tányért nemes lélekkel ajándékoztak, fogadják mindketten ezen szent jelvény adományozásáért, áldozati készségeért az egyház nevében leghálásabb köszönetem s mély tiszteltem kijelentését, lelkem azon óhaját, hogy az Istennek áldása lebegjen szüntelen ezen tisztelteméltó ároni házon, papi családon, s hogy ezen keresztelő szent edény sok ezer lélek keresztelésére szolgáljon eszközül! Bodnár János, kakszentmártoni ev. ref. lelkész.

Irodalmi ujdonságok. Előfizetési felhívás. Ismeretlen névvel mint kezdő ifjú fordulok a nagyérdemű olvasó közönséghez, különösen a lelkész urakhoz és segédlelkész-társaimhoz. Ismeretlen uévvvel irodalmi vállalathoz fogni talán merészségnek látszik, talán csak az akarat, a cél az egyedüli, mely értéket ad szerény művemnek, tehát ezt a célt és irányt vázolom néhány szóval. Kinyomatandó művem címe: „A Károlyi Gáspár és Káldi György bibliafordításai és a Károlyi-biblia védelme“, és célja: 1) tehetségem szerint igazságot szolgáltatni az elfogultsággal szemben Károlyi Gáspárnak és 2) a művemből befolyó esetleges tiszta jövedelemmel a Károlyi-alap oltárán kötelességemet leírni. Célom első része tőlem függ, és azt úgy igyekeztem elérni, hogy mindenütt a tiszta igazságot tartom szem előtt, abban a meggyőződésben, hogy a részrehajló bírálatot csakis igazságszerető és megvesztegetetlen kritika semmisítheti meg, egyik tulság a másikkal csak ellensúlyozható, de tiszta igazságra nem vezet. Ezt az elvet követem művemben tehetségem szerint mindenütt. Másik célomra csak az előfizetők nagybecsű pártfogása segíthet. Tisztelettel kérem azért e b. Lap olvasóit, hogy eme törekvésemben támogatni méltóztassanak. Művemre nézve még azt jegyzem meg, hogy azzal még theologus koromban pályadíjat nyertem és azt újabban átdolgozva bocsátom a nyilvánosság elé; továbbá hogy részben a „Sárospataki Lapok“ is közölte. Terjedelme 4–5 ív lesz sűrű nyo-

mással. Előfizetési ára: 50 kr. Az előfizetéseket vagy megrendeléseket kérem decz. 20-ig Sárospatakra saját nevére küldeni, a példányokat még ez évben szétküldöm. Sárospatak, 1891. nov. 30. Rácz Kálmán, theol. segédtanár. — E napokban jelent meg Dr. Erdős József theol. kartársunknak „Biblisches theologische Analyse des Römerbriefs“ című munkája Schffer és társa amsterdami könyvkereskedő cég kiadásában. Ismertetéséről gondoskodunk, a szerzőnek pedig ez alkalomból is gratulálunk. — A politikai tudomány története az erkölestanhoz való viszonyában. Irta Paul Janet. Fordította Lőrincz Béla. Ily című munkát adott ki közelebb a Magy. Tud. Akadémia könyvkiadó vállalata. Ez első kötetet, mely 605 lapra terjed, még másik két kötet fogja jövő évben kiegészíteni. A munka fordítását Dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár vizsgálta felül. Mielőbb időt fogunk szakítani a rendkívül érdekesnek ajánlkozó mű átolvasására s akkor egyszermind ismertetni is fogjuk.

Mostani számunk mellékletben a Zsinati Értesítőn kívül a „Központi Antiquarium és Könyvkereskedés“ hirdetését is veszik olvasóink. A hirdetés tartalmának futólagos áttekintése is meggyőz bennünket, hogy az itt ajánlott művek nagy része a kitüntetett vételár mellett a legkedvezőbb alkalmat nyújtja arra, hogy lelkész- és tanító-társaink könyvtárukat értékes művekkel gazdagítsák. Eötvös, Jókai, Mikszáth, Shakespeare fordításai, Szathmári Károly, Tolnay Lajos, Vas Gereben, Arany János, Kazinczy, Petőfi, Tompa, Vörösmarty, Sárosi stb. képviselve vannak itt művekkel. A legőszintebben ajánljuk azért e hirdetést a megérdemelt figyelembe. — Felhívjuk egyszermind főként egyházközségeink figyelmét ifj. Hönig Frigyes aradi jónévű harangöntőnek mai számunkban foglalt hirdetésére is.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Ifj. Hönig Frigyes harang- és ércz-öntődéje

Aradon, Rákótzty-utca 28. szám.

Alapított 1840-ben. Állami ezüst éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja több évi jótállás mellett a legújabb találmányú harangjait; melyek előnye a régi szerkezetű harangokkal szemben az, hogy 22% súly és ármegtakarítás mellett — erősebb és kellemesebb hangúak.

Továbbá ajánlja a legjobb szerkezetű, forgatható vas harang-felszereléseit, melyek alkalmazásával a harangok a megrepedéstől megóvatnak, — az áttétes tengely ágyak használásával pedig a legnagyobb harangok is könnyen kezelhetők; — vas harang állványait, valamint régi harangoknak új, forgatható felszerelésre való átalakítását.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

2—10